

Beslutningsforslag nr. B 12. Fremsat den 4. december 1979 af arbejdsministeren

Forslag til folketingsbeslutning

om medejendomsret og medbestemmelse

(indførelse af overskudsdeling)

Folketinget opfordrer regeringen til i folketingsåret 1979-80 med henblik på vedtagelse i dette folketingsår, at fremsætte lovforslag om gennemførelse af en obligatorisk og solidarisk overskudsdeling, at fremsætte lovforslag om ændringer i aktie- og anpartsselskabslovene om øget medarbejderrepræsentation i bestyrelser, at gennemføre øget offentlig indseende i aktie- og anpartsselskabernes ejerforhold og økonomi, samt at gennemføre øget medindflydelse for offentligt ansatte efter følgende retningslinier:

1. Med virkning fra 1. januar 1981 etableres en obligatorisk overskudsdelingsordning. Formålet med ordningen er at give samtlige lønmodtagere en kollektiv andel i ejendomsretten til virksomhederne og den dertil knyttede medindflydelse.

2. Lønmodtagernes medejendomsret opbygges på grundlag af en andel på 10 pct. af virksomhedernes regnskabsmæssige nettoreultat efter skat.

Loven bør principielt omfatte samtlige selskabstyper.

3. Overskudsbidragene ejes af samtlige lønmodtagere. Bidragene indbetales til en fælles investerings- og beskæftigelsesfond eller, såfremt de ansatte på den enkelte virksomhed og virksomhedens ledelse er enige herom, i form af ansvarlig kapital til en særlig virksomhedsfond, der ledes af de på virksomheden ansatte.

4. Fællesfondens og virksomhedsfondenes formål er primært at fremme medarbejdernes

medbestemmelse i virksomhederne på grundlag af medejendomsret.

I virksomhedsfonden opnår de ansatte direkte medbestemmelse på grundlag af aktie- eller anpartsbesiddelse.

Fællesfonden opnår dette formål gennem en placering af sine midler som ansvarlig kapital i erhvervslivet, samt ved i øvrigt gennem sin placeringspolitik at styrke medarbejderindflydelsen, f. eks. gennem långivning på nærmere angivne vilkår, gennem støtte til etablering af nye virksomheder og produktioner eller støtte til medarbejdere, der ønsker at overtage deres egen virksomhed.

5. Virksomhedsfonden indbetaler halvdelen af det årlige udbytte af den i virksomhedsfonden opsamlede lønmodtagerkapital til fællesfonden, medens den anden halvdel af udbyttet forbliver i virksomhedsfonden og kan anvendes løbende til kollektive formål til gavn for de ansatte.

Fællesfondens indtægter tilskrives kapitalen.

6. Fællesfonden ledes af repræsentanter for lønmodtagernes organisationer, og en væsentlig del heraf vælges lokalt. Loven skal i øvrigt fastlægge nærmere regler for fællesfonden og virksomhedsfondenes forvaltning, men det forudsættes, at fællesfondens administration opbygges, så den bliver egnet til at varetage informative og rådgivende opgaver for lønmodtagerne.

7. Loven tages op til revision senest i folketingsåret 1986-87 med henblik på at overveje, om virksomheder, der ikke er organiseret som selskaber, kan inddrages, om der skal

ske udlodning af fællesfondens midler, og om der skal være supplerende bidragsindbetalinger i form af løsumsbidrag, herunder bidrag for de offentligt ansatte.

8. Udover den styrkelse af medindflydelsen, der følger af indførelsen af overskudsdeling, udbygges lønmodtagernes ret til valg af medarbejderrepræsentanter i bestyrelser for aktie- og anpartsselskaber, således at $\frac{1}{3}$ af bestyrelsen (dog mindst 2) udgøres af medarbejderrepræsentanter. Tilsvarende ret indføres for medarbejderne i selskaber, der udgør en koncern med tilsammen 50 medarbejdere, med hensyn til repræsentation i moderselskabets bestyrelse. Der gennemføres øget offentlig indsigt i aktie- og anpartsselskabers ejerforhold. Reglerne for selskabers årsregnskaber ændres med henblik på at opnå et mere gennemsigtigt regnskab og et klart defineret

overskudsbegreb. Der sikres størst mulig offentlighed vedrørende årsregnskaberne. Brugen af forskudt regnskabsår i koncernforhold begrænses mest muligt.

9. Folketinget opfordrer regeringen til at overveje, hvilke konsekvenser de gennemførte ændringer i reglerne om de ansattes medbestemmelse i private virksomheder bør have for de offentligt ansatte.

Regeringen opfordres til ved forhandlinger med de kommunale organisationer og Københavns og Frederiksberg kommuner at søge sikret, at der i alle kommuner og amtskommuner gennemføres bestemmelser om samarbejde og samarbejdsudvalg med mindst samme principielle rettigheder som dem, der gælder for de ansatte inden for staten. Forhandlingerne bør afsluttes i indeværende folketingsår.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Regeringen er af den opfattelse, at samfundsudviklingen nu nødvendiggør, at lønmodtagerne på grundlag af deres arbejdsindsats dels opnår en andel i den fremtidige kapitalvækst og dels får øget adgang til medbestemmelse på deres arbejdspladser. Et forslag om medejendomsret og medbestemmelse er derfor et naturligt led i regeringens ønske om at skabe en mere ligelig fordeling af de eksisterende formuegoder. At forslaget fremsættes nu, skyldes, at regeringen ser en klar sammenhæng mellem de nuværende indkomstpolitiske bestræbelser og gennemførelse af en overskudsdelingsordning. En indkomstpolitik, der indebærer en lønafdampning, må medføre ændringer i den funktionelle indkomstfordeling og betyde en relativt større virksomhedsindtjening. Regeringen finder, at der i den nuværende økonomiske situation som et led i udformningen af indkomstpolitikken bør sikres lønmodtagerne garanti for en rimeligt afbalanceret indkomstfordeling. Derfor må lønmodtagerne garanteres andel af kapitaltilvæksten i samfundet gennem en lovgivning om medejendomsret. Lønmodtagernes medejendomsret og medbestemmelseret vil bidrage til en større opsparing og indtjeningsevne i virksomhederne, som kan omsættes til nødvendige investeringer til forøgelse af produktion og beskæftigelse.

Af disse grunde finder regeringen, at et samlet lovgivningskompleks om indkomstpolitik også nødvendigvis må indeholde starten til en lovgivning om medejendomsret og medbestemmelse. Regeringen finder, at man i den nuværende situation af tidsmæssige og tekniske årsager i første omgang må sikre sig folketingets tilslutning til, at regeringen arbejder videre på at gennemføre en ordning efter de retningslinier, der er angivet i forslaget.

Bemærkninger til forslagets enkelte led

Ad 1. Formål

Formålet med en lovgivning om medejendomsret og medbestemmelse er at give lønmodtagerne

en kollektiv andel i ejendomsretten til virksomhederne og den dertil hørende medbestemmelse. For at opfylde dette formål skal der opsamles en lønmodtagerkapital. Der gennemføres en solidarisk ordning, således at ordningen bliver til gavn for alle lønmodtagere, uanset om de aktuelt er beskæftiget. Ordningen indebærer, at samtlige lønmodtagere i fællesskab bliver ejere af de opsamlede lønmodtagermidler. På denne måde opnår samtlige lønmodtagere medbestemmelse på produktionsapparatets anvendelse, en medbestemmelse kan anvendes til gavn for den enkelte lønmodtager på virksomheden og til gavn for lønmodtagerne som helhed.

Ad 2. Overskudsdeling

Finansieringsgrundlaget for ordningen er virksomhedernes overskud efter skat. Ved at finansiere ordningen gennem bidrag af virksomhedernes overskud tilpasses bidragene automatisk til erhvervslivets indtjening, ligesom det sikres, at kun de virksomheder, hvis indtjening berettiger til det, kommer til at være bidragsydere i ordningen. Det er det regnskabsmæssige nettoresultat, der som udgangspunkt danner grundlag for delingen. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at det af tekniske grunde i en overgangsperiode kan blive nødvendigt at lade virksomhedernes skattepligtige indtægt danne grundlag for en overskudsdeling. Når delingen af overskuddet sker efter ovenstående principper, sikres det, at virksomhederne, forinden deling sker, har afholdt alle de udgifter, der er forbundet med virksomhedens drift såsom lønomkostninger, afskrivninger, renter og skatter. Det er derimod ikke hensigten, at den i virksomheden investerede egenkapital skal forrentes, inden der sker deling af overskuddet. Ordningen skal i første omgang af regnskabstekniske årsager kun omfatte alle aktie- og anpartsselskaber. I koncernselskaber etableres overskudsdeling i samtlige af koncernens selskaber. Andre selskabstyper skal hurtigst muligt inddrages under ordningen. Det vil i første omgang blive søgt at inddrage andelselskaber og koopera-

tive foretagender samt andre selskabsskattepligtige virksomheder.

Ad 3. Fællesfonden og virksomhedsfondene

Da ordningen bygger på et solidarisk princip om en opsamlet lønmodtagerkapital, ejet af samtlige lønmodtagere, indbetales lønmodtagernes overskudsandel som hovedregel til Lønmodtagernes Fælles Investerings- og Beskæftigelsesfond. Fællesfonden ejes af samtlige lønmodtagere og ledes af repræsentanter for lønmodtagernes organisationer, og en væsentig del heraf vælges lokalt. Overskudsbidraget fra en given virksomhed kan imidlertid også, såfremt de ansatte på virksomheden og virksomhedens ledelse er enige herom, indbetales til en særlig virksomhedsfond, der ledes af de på virksomheden ansatte. En forudsætning for, at indbetaling kan ske til en virksomhedsfond, er, at der på virksomheden er mindst 10 ansatte, at et flertal af de ansatte og virksomhedens ledelse er enige om oprettelse af en virksomhedsfond, at indbetaling sker i form af aktier eller anparter, og at der kan opnås enighed mellem de ansatte og virksomhedens ledelse om kursen på de aktier eller de anparter, der skal indbetales.

Ad 4. Lønmodtagerkapitalens placering og forvaltning

I overensstemmelse med lovens formål er fællesfondens og virksomhedsfondenes formål primært at fremme medarbejdernes indflydelse i virksomhederne på grundlag af medejendomsret.

Lønmodtagermidlerne i virksomhedsfonden vil være bundet i aktier eller anparter i virksomheden. Den stemmeret, der følger med besiddelsen heraf, udøves af de på virksomheden ansatte. I praksis foregår det således, at beføjelserne udøves gennem deltagelse i generalforsamlingen eller eventuelt gennem deltagelse i selskabets bestyrelsesarbejde. Det er ikke hensigten, at den indflydelse, medarbejderne har ifølge lovgivning eller aftaler, skal begrænses. Fællesfondens midler anbringes som hovedregel som ansvarlig kapital i erhvervslivet. Den medbestemmelse, der følger i kraft af fællesfondens medejendomsret til virksomhederne, skal udøves af lønmodtagerne lokalt. På virksomheder, hvor der er etableret en virksomhedsfond, sker dette mest hensigtsmæssigt ved at delegeres beføjelserne til virksomhedsfondens bestyrelse. I andre tilfælde delegeres beføjelserne til de personer, de ansatte har udpeget hertil.

Ad 5. Udlodning af de opsamlede midler

Det er ikke hensigten, at der i en indkøringsperiode på 5 år skal ske udbetalinger fra den i virksomhedsfondene og fællesfonden opsamlede lønmodtagerkapital. Det er heller ikke hensigten, at der i denne periode skal ske udbetalinger af det udbytte, der falder til fællesfonden. Det udbytte, der tilfalder virksomhedsfonden, skal heller ikke udloddes til enkelte lønmodtagere, men skal for halvdelens vedkommende anvendes til kollektive formål for de til enhver tid ansatte medarbejdere og til fremme af hele virksomhedens udvikling. Det følger heraf, at halvdel af det årlige udbytte kan anvendes til køb af yderligere aktier eller anparter i virksomheden eller anvendes til kollektive velfærdsgoder, f. eks. feriefaciliteter for de ansatte. Den resterende halvdel af udbyttet indbetales til fællesfonden.

Ad 6. Fællesfondens ledelse, forvaltning og administration

Det foreslås, at lovgivningen giver nærmere regler for fællesfondens og virksomhedsfondenes administration af fondsmidlerne, herunder retningslinier for fællesfondens placeringspolitik. Af hensyn til de overordnede formål med lovgivningen må fællesfondens og virksomhedsfondenes aktiviteter koordineres nærmere. Det er en væsentlig opgave for fællesfonden at uddanne og informere lønmodtagerne og at stille juridisk, økonomisk og regnskabsmæssig ekspertise til rådighed for lønmodtagerne, herunder yde nødvendig rådgivning for de ansatte på virksomhederne i forbindelse med kursfastsættelsen i de tilfælde, hvor virksomheden vælger at indbetale overskudsandelen til virksomhedsfonden i aktier eller anparter. Med henblik herpå oprettes et regnskabs- og analyseinstitut.

Ad 7. Revisionsbestemmelse

Efter en periode på højst 5 år, hvor ordningen løbende er udvidet til at omfatte flere selskabstyper, og der er indvundet erfaringer om, hvorledes ordningen fungerer i praksis, herunder i hvilket omfang der etableres virksomhedsfonde, tages loven op til revision. I forbindelse med revisionen overvejes det, om der skal ske udlodning af fællesfondens midler. Regeringen finder, at selv om det for tiden er mest hensigtsmæssigt, at en lovgivning om medejendomsret og medbestemmelse finansieres gennem indbetaling af en del af virksomhedernes overskud, bør det i forbindelse med revisionen af loven overvejes, om disse bidragsindbetalinger

bor suppleres med lønsumsbidrag, herunder lønsumsbidrag for offentligt ansatte, da offentlige virksomheder efter deres natur ikke kan yde bidrag til en ordning baseret på overskudsdeling. Alle andre virksomhedsformer, herunder enkeltmandsejede virksomheder, undersøges med henblik på inddragelse under ordningen i forbindelse med lovrevisionen.

Ad 8. Medarbejderrepræsentation i bestyrelser for aktieselskaber og anpartsselskaber

Som det er bebudet i regeringens lovprogram, vil man fremlægge forslag i overensstemmelse med forslaget pkt. 8.

For at forøge mulighederne for reel indflydelse, må bestemmelserne i aktie- og anpartsselskabslovene ændres, så medarbejderne kan vælge mindst en $\frac{1}{3}$ af det samlede antal bestyrelsesmedlemmer, dog mindst 2.

Endvidere må der indføres regler om medbestemmelse i moderselskabet for en koncern, hvor de afgørende beslutninger for datterselskaberne bliver taget.

Ved fastlæggelsen af de fremtidige regnskabsregler for aktie- og anpartsselskaber vil EF's 4. selskabsretlige direktiv blive lagt til grund. Ændringerne i forbindelse hermed vil bevirke, at man får et klart defineret og mindre rummeligt overskudsbegreb, og at også det udvidede regnskab fortsat er tilgængeligt for offentligheden.

Derudover må mulighederne for at anvende forskudt regnskabsår, når der for selskabet foreligger »særlige forhold«, søges begrænset mest muligt, og der må sikres offentlig indsigt vedrørende aktie- og anpartsselskabers reelle ejerforhold.

Ad 9. Udvidelse af de offentligt ansattes medindflydelse

De offentligt ansatte får efter forslaget punkt 3 medejendomsret til fællesfonden.

De repræsenteres i fondens ledelse og er derved med til at tilrettelægge den aktive erhvervs politik på lige fod med andre lønmodtagere.

Det følger af ordningens karakter, at de offentligt ansatte ikke har mulighed for at opnå medbestemmelse gennem medejendomsret til deres virksomheder.

I overensstemmelse med de offentligt ansattes organisationer, har finansministeriet den 21. november 1979 udsendt et nyt cirkulære om samarbejde og samarbejdsudvalg i statens virksomheder og institutioner. Der skal udfoldes alle bestræbelser på at udfylde cirkulærets rammer med henblik på øget medindflydelse for de offentligt ansatte, herunder øget information om samarbejdsspørgsmål og uddannelse af samarbejdsudvalgsmedlemmer.

Den medindflydelse, som efter de gældende regler om samarbejde og samarbejdsudvalg i statens virksomheder og institutioner tilkommer medarbejderne i statens tjeneste, er ikke i samme omfang givet til medarbejderne i alle landets kommuner. Det er afgørende, at der på det kommunale område gennemføres en øget adgang for medarbejderne til medindflydelse med udgangspunkt i de retningslinjer, der gælder på det statslige område. Med dette sigte skal regeringen hurtigt tage spørgsmålet op til drøftelse med de kommunale organisationer og repræsentanter for de ansattes organisationer.